

17.12.2018

POL-2018-49612

Voimassaoloaika

1.1.2019 - 31.12.2023

Säädöseruste

Laki poliisin hallinnosta (110/1992) 4 §

Muuttaa/Kumoaa

Kohderyhmät

Poliisi

Menettely huumausaineen käyttörिकosta koskevissa asioissa

Sisällys

1 Yleistä	1
2 Viranomaistoimien porrasteisuus	2
3 Esitutkinta ja sakkomenettely	2
4 Toimenpiteistä luopuminen ja huomautus	4
5 Alle 18-vuotias nuori	5
5.1 Puhuttelutilaisuus	6
5.2 Syyttäjän johdolla tapahtuva neuvottelu	6
5.3 Toistuvat huumausaineen käyttörिकokset	6
6 Hoitoonohjaus	7
7 Huumausaineen tunnistaminen	8
8 Pakkokeinoista	8
9 Huumausaineen takavarikko	8
10 Rattijuopumus ja huumausaineen käyttörikos	9

1 Yleistä

Vuonna 2001 voimaan tulleen huumausaineen käyttörikosuudistuksen keskeisenä sisältönä oli rangaistusmääräysmenettelyn käytön mahdollistaminen oman käytön tapauksissa. Lain tarkoituksen ei ollut ankaroitaa huumausaineen käytöstä tai hallussapidosta omaa käyttöä varten tuomittavia rangaistuksia. Lakivaliokunta korosti, ettei sakkorangaistuksen siirtäminen rangaistusmääräysmenettelyssä määrättäväksi saa johtaa toimenpiteistä luopumissäännösten soveltamatta jättämiseen. Toisaalta poliisialoitteisen sakkomenettelyn käyttäminen tai toimenpiteestä luopuminen yksittäistapauksissa ei saa hämärtää teon rangaistavuutta vaan rikoksesta epäillyn toimintaan on puututtava vaikuttavalla tavalla.

Tämän ohjeen tavoitteena on varmistaa poliisin yhdenmukainen rikoskeudellinen puuttuminen huumausaineen käyttöön. Nopean ja yhdenmu-

kaisen rikosoikeudellisen puuttumisen ohella huumausaineen käyttörökoksissa tulee huomioida myös muiden viranomaistoimien tehokkuuden lisääminen erityisesti alle 18-vuotiaiden ja huumeriippuvaisten osalta. Toimenpiteistä luopumisen riittävänä perusteena on jo sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon hakeutuminen.

Valtakunnansyyttäjänvirasto on antanut syyttäjille yleisen ohjeen seuraamuksen määräämisestä huumausaineen käyttörökoksesta¹, jonka linjaukset otetaan huomioon myös poliisissa huumausaineen käyttörökosta koskevien asioiden käsittelyssä. Yhtenäisen menettelyn aikaan saamiseksi yleisohje sisältää erillisen taulukon sakkomenettelyä varten, joka on tämän ohjeen liitteenä.

2 Viranomaistoimien porrasteisuus

Seuraamusjärjestelmän ennakoitavuuden ja yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että huumausaineen käyttörökoksiin liittyvät poliisin ja syyttäjien toimet ovat mahdollisimman yhdenmukaiset. Tarkoituksena on, että monia vaihtoehtoja sisältävä puuttumisjärjestelmä käyttörökoksiin toimii selkeästi porrastetulla ja johdonmukaisella tavalla. Teon vähäisyyden asteesta riippuen kysymykseen tulevat: 1) toimenpiteistä luopuminen ja huomautus, 2) esitutkinnan rajoittaminen, 3) syyttämättäjättäminen, 4) sakkovaatimuksen antaminen ja rangaistusmääräyksen määrääminen tai 5) syytteen nostaminen.

Poliisiin tulee neuvotella ja sopia toimialueensa syyttäjän kanssa tämän ohjeen soveltamisesta em. porrasteisuuden ja toimintatapojen yhdenmukaiseksi toteuttamiseksi valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti. Toimenpiteiden oikealla porrastamisella tähdätään huumausaineiden käytön, hallussapidon ja välittämisen tehokkaaseen katkaisuun.

3 Esitutkinta ja sakkomenettely

Huumausaineen käyttörökoksesta² voidaan tuomita se, joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta. Huumausaineen käyttörökoksesta voidaan tuomita sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta.

Epäiltäessä huumausaineen käyttörökosta kirjataan asiasta rikosilmoitus poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA)³. Rikosilmoitustiedot Patjaan siirtyvät POLO -järjestelmän kautta automaattisesti sakko- / rangaistusvaatimuksen myötä. Huumausaineen käyttörökoksen yhteydessä tulee huomioida myös mahdollisesti käytettyjen pakkokeinojen kirjaaminen huolellisesti Patjaan. Esitutkinta suoritetaan asian laadun edellyttämällä tavalla⁴ ja

¹ VKS:2018:2, Dnro 7/31/17

² Rikoslaki (39/1889) 50 luku 2a §

³ Poliisihallituksen ohje Tietojen kirjaaminen poliisiasian tietojärjestelmään, POL-2018-55587

⁴ Esitutkintalaki (805/2010) 2 luku 1 § 1 mom 1 kohta

useimmiten huumausaineen käyttörikoksen osalta voidaan soveltaa suppean esitutinnan menettelyä⁵.

Poliisialoitteista sakkomenettelyä⁶ ei kuitenkaan sovelleta, mikäli kyseessä on:

- 1) alle 18-vuotias nuori
- 2) huumeriippuvainen
– hoitoon hakeutuva tai hoitosuhteessa oleva
- 3) teon katsotaan kuuluvan jäljempänä kohdassa 4 esitetyn poliisialoitteisen huomautusmenettelyn piiriin

Huumeriippuvaisen hoitoon hakeutuminen osoitetaan hoitopaikan kirjallisella todistuksella. Tieto huumeriippuvaisen hoitoon hakeutumisesta tai hoidossa olemisesta on salassa pidettava tieto⁷ ja tiedon antaminen perustuu rikoksesta epäillyn suostumukseen⁸.

Poliisialoitteisessa sakkomenettelyssä kysymykseen tulevat lähinnä tilanteet, joissa epäilty on käyttänyt useamman kerran huumausainetta tai hänellä on ollut hallussaan tai hän on yrittänyt hankkia muutamaa käyttökerran vastaavan määrän huumausainetta. Poliisialoitteista sakkomenettelyä voidaan soveltaa huumausaineen käyttörikoksen uusijaan huumausaineen lajiin katsomatta.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että useat käyttökerrat muodostavat yhden huumausainerikoksen, jos ne muodostavat luontevan kokonaisuuden ajallisesti tai toiminnan jatkuvuuden vuoksi.

Sakkomenettelyssä voidaan useista erillisistä käyttörikoksista (käyttökeroista) määrätä yksi yhteinen sakkorangaistus. Jos usean käyttökerran tapauksessa ilmenee epätietoisuutta siitä, voidaanko sakkomenettelyä soveltaa, laaditaan asiasta syyttäjälle toimitettava esitutkintapöytäkirja.

Huumausaineen käyttörikosta koskevassa esitutkinnassa selvitetään riittävästi sekä epäillyn henkilön että teon taustaa, jotta saadaan riittävästi tietoa eri seuraamusvaihtoehtojen ja jatkotoimenpiteiden arviointia varten. Epäiltyä tiedustellaan onko hän jo hoitosuhteessa. Ellei ole, annetaan hoitoonohjausta.

Epäillyn kuulustelulla selvitetään huumausaineen käyttöön liittyvät seikat, huumausaineen hallussapidon tarkoitus sekä mistä hän on hankkinut huumausainetta. Usein juuri huumausaineiden käyttäjien kautta on mahdollisuus päästä kiinni varsinaiseen huumausaineiden levitysorganisaatioon.

Se mitä voidaan pitää lain tarkoittamana vähäisenä määränä kunkin huumausainetyypin osalta, ilmenee liitteenä olevasta taulukosta (Liite 1). Jos kysymys on jatkuvasta ja pitkäaikaisesta huumausaineen käytöstä, jo käy-

⁵ Esitutkintalaki 3 luku 14 §

⁶ Poliisialoitteellisella sakotusmenettelyllä tarkoitetaan poliisin oma-aloitteisesti antamaa sakko- tai rangaistusvaatimusta sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) 2 § 1 ja 2 kohtien mukaisesti

⁷ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) 24 § 1 mom 25 kohta

⁸ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 26 § 1 mom 1 kohta, 32 §

tetyn huumausaineen määrä voi nousta huomattavasti suuremmaksi kuin taulukkoon kirjatut määrät. Kysymys on tästä huolimatta huumausaineen käyttörikoksesta ja päiväsakkojen lukumäärä määräytyy jatkuvan käytön liukuman mukaisesti. Huumausaineen käyttörikos -nimikettä voidaan soveltaa huumausaineen lajista riippumatta. Uusien huumausaineeksi luokiteltujen aineiden osalta käyttöannokset saattavat olla niin pieniä, että esimerkiksi yhdestä grammasta ainetta on saatavissa useita satoja käyttöannoksia. Tämän vuoksi huumausaineen laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota lain tarkoittamaa vähäistä määrää arvioitaessa.

Arvioitaessa sitä, voiko kysymys olla omaan käyttöön tarkoitettu määrästä huumausainetta, tulee ottaa huomioon teon olosuhteet. Esimerkiksi ravintolassa, festivaaleilla ja muissa julkisissa tilaisuuksissa useiden käyttöannosten hallussapito antaa aiheen epäillä muutakin kuin omaa käyttöä. Mikäli sakkomenettelyn soveltamisessa ilmenee epäselvyyttä, neuvotellaan asiasta syyttäjän kanssa.

Huumausaineen käyttörikoksen osalta poliisi voi tehdä esitutkinnan rajoittamisesityksen syyttäjälle⁹. Se on sitä perustellumpaa, mitä vähäisemmästä teosta on kysymys. Vähäisyysarvioinnissa voidaan antaa merkitystä esimerkiksi sille, onko teko tapahtunut julkisella tai yksityisellä paikalla. Nuoruusperusteen soveltaminen on sitä perustellumpaa, mitä nuoremasta henkilöstä ja suuremmasta ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta on kyse. Mikäli esitutkinta rajoitetaan konkurrenssiperusteella, tekijä tulee joka tapauksessa saamaan moitteiden ja rangaistuksen muista rikoksista. Esitutkinnan rajoittamisperusteena voi olla myös tekijän hyvään alkuun päässyt hoito, jonka onnistumista ei haluta vaarantaa. Kyse on tällöin esitutkinnan ja rikosprosessin jatkamisen tarkoituksettomuudesta.

4 Toimenpiteistä luopuminen ja huomautus

Esitutkinta voidaan jättää toimittamatta sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä. Poliisimies voi antaa tällaiseen rikokseen syyllistyneelle huomautuksen¹⁰.

Huomautuksen antaminen on yksi laittomaan toimintaan puuttumisen muoto ja voi huumausaineen käytön lopettamisen kannalta johtaa usein parempaan lopputulokseen kuin ankarammat seuraamukset. Rangaistus ei ole ratkaisu huumeriippuvuudesta eroon pääsemiseksi, vaan siihen tarvitaan huumausaineen käyttäjän ja eri toimijoiden välistä saumatonta yhteistyötä. Poliisin ja syyttäjän lisäksi keskeisiä tahoja ovat sosiaali- ja terveydenhuollon julkiset ja yksityiset toimijat.

Sekä yleis- että erityisestäävyyden ylläpitämiseksi on tärkeää, että poliisi puuttuu kaikkiin huumausaineen käyttörikostapauksiin, ja että niistä myös kirjataan rikosilmoitus Patjaan. Henkilön mahdollisesti jäädessä myöhemmin uudestaan kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, aiemmin dokumentoidut tapaukset luovat pohjaa päätettäessä tarkoituksenmukaisista jatko-

⁹ Esitutkintalaki 3 luku 10 § 1 momentti

¹⁰ Esitutkintalaki 3 luku 9 § 1 momentti ja 10 luku 3 §

toimenpiteistä mm. tutkinnan, seuraamuksen, lupahallinnon, lastensuojelun sekä hoitotoimenpiteiden osalta.

Huumausaineen käyttörikos voidaan katsoa kuuluvan huomautusmenettelyn piiriin, mikäli sitä kokonaisuutena arvostellen on pidettävä ilmeisen vähäisenä. Huomautus voidaan antaa kirjallisesti tai suullisesti. Mikäli tällä vähäisyysperusteella esitutkinta jätetään esitutkintalain perusteella toimittamatta, annetaan huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneelle aina myös huomautus.

Huumausaineen käyttörikoksesta huomautuksen saaneen henkilön osalta Patjaan tehdään henkilöpäätös. Huomautuksen antaminen kirjataan henkilöpäätöksen selostusosaan tekstillä: "Huumausaineen käyttörikoksesta annettu huomautus." Myös kenttätilanteissa annettujen huomautusten osalta tulee huumausaineen käyttörikos kirjata edellä mainitulla tavalla poliisiasiantietojärjestelmään. Mikäli poliisiasiantietojärjestelmästä ilmenee, että henkilölle on jo aikaisemmin annettu huomautus / huomautuksia, voidaan tilanteen mukaisesti asia käsitellä joko sakko- tai rangaistusvaatimuksella (ei kuitenkaan hoitoon hakeutunut tai hoidossa oleva) tai suorittaa asiassa esitutkinta.

Vähäisyyttä arvioitaessa otetaan huomioon huumausaineen määrä ja laatu, käyttötilanne, ensikertalaisuus sekä olosuhteet muutoinkin. Edellytysten täytyessä poliisialoitteista huomautusmenettelyä voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun

- huumausaineen käyttö tai vähäisen määrän hallussapito tapahtuu yksityisellä paikalla, eikä teosta aiheudu muille häiriötä
- yleisellä paikalla hallusta tavataan vain hyvin vähäinen määrä (kertaannos) huumausainetta eikä tapaukseen liity yleisellä paikalla tapahtunutta käyttöä

Esitutkintalain mukaista huomautusmenettelyä ei kuitenkaan käytetä, mikäli käyttötilanne on johdattanut muitakin käyttämään huumausainetta tai huumausaineen käyttörikoksen lisäksi henkilö on syyllistynyt myös muihin rikoksiin.

Hoidossa olevan tai hoitoon hakeutuneen huumeriippuvaisen syyllistyneen huumausaineen käyttörikokseen, hänelle annetaan teosta esitutkintalain mukainen huomautus. Mikäli hoidossa olevaa epäillään useampia kertoja huumausaineen käyttörikoksesta, saatetaan asia esitutkinnan jälkeen syyteharkintaan. Hoitoon hakeutumattoman huumeriippuvaisen osalta voidaan suorittaa esitutkinta ja saattaa asia syyteharkintaan.

5 Alle 18-vuotias nuori

Erityisen tärkeää on puuttua alle 18-vuotiaiden nuorten tekemiin huumausaineen käyttörikoksiin. Heidän osaltaan huumausaineen käyttörikoksen johdosta suoritetaan mahdollisimman nopeasti esitutkinta ja noudatetaan jäljempänä mainittuja menettelyjä. Myös alle 18-vuotiaalle annetaan hoitoonohjausta ja tehdään lisäksi ilmoitus lastensuojeluviranomaiselle¹¹.

¹¹ Lastensuojelulaki (416/2007) 25 §

5.1 Puhuttelutilaisuus

Huumausaineen käyttörikoksesta ensimmäisen kerran kiinni jääneelle alle 18-vuotiaalle järjestetään mahdollisimman pian teon jälkeen esitutinnan yhteydessä puhuttelutilaisuus. Tilaisuudessa ovat nuoren lisäksi samanikäisesti läsnä, poliisi, sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomainen ja nuoren huoltaja(t). Tarveharkinnan mukaan tilaisuuteen voidaan kutsua muitakin, esim. nuorisotyöntekijä. Näin tuodaan nuorelle esille selkeä rikosoikeudellinen moite teosta sekä tarjotaan mahdollisuus, sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteille sekä nuoren tuelle päihteettömyyteen. Tilaisuus tähtää siihen, että sen päätteeksi nuorelle annetaan asiassa esitutkintalain mukainen huomautus. Ellei nuori saavu tilaisuuteen tai siinä ilmenee, ettei toimenpiteestä luopuminen ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, siirretään asia syyteharkintaan.

5.2 Syyttäjän johdolla tapahtuva neuvottelu

Nuoren jäätyä toistamiseen kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, suoritetaan asiassa esitutkinta ja se saatetaan nopeasti syyteharkintaan. Valtakunnansyyttäjän viraston asiaa koskevan ohjeen mukaan syyttäjä järjestää asiassa suullisen neuvottelun, jossa ovat läsnä rikoksesta epäilty ja tämän huoltaja(t). Syyttäjä voi lisäksi kutsua neuvotteluun tarvittaessa sekä poliisin että sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisen edustajan. Syyttäjän johdolla tapahtuva neuvottelutilaisuus tähtää rikosoikeudellisesti syyttämättä jättämiseen ja kasvatuksellisesti nuoren luopumiseen huumeiden käytöstä. Jos nuori ei saavu tilaisuuteen tai siinä ilmenee muutoin, ettei toimenpiteistä luopuminen ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, myös syyttäjäläisyyden rangaistusvaatimuksen¹² antaminen tai syytteen nostaminen on mahdollista.

Jos nuori puhuttelun ja neuvottelun jälkeen syyllistyy uudelleen huumausaineen käyttöön, näitä ei yleensä ole tarkoituksenmukaista järjestää uudelleen.

5.3 Toistuvat huumausaineen käyttörikokset

Seuraamusten, toimenpiteiden ja menettelytapojen suhteen on nuoren kohdalla edelleenkin noudatettava tarkkaa harkintaa. Toimenpiteistä luopumista voidaan soveltaa nuoriin ja ensikertalaisiin muita väljemmin. Näistä syistä poliisin ei tule lähtökohtaisesti antaa alle 18-vuotiaalle nuorelle sakko- tai rangaistusvaatimusta. Sakko- / rangaistusvaatimus voidaan antaa poliisin keskusteltua asiasta syyttäjän kanssa. Nuoren kokonaistilannetta tulee tätä ennen kartoittaa myös sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisten kanssa.

Jos nuori on syyllistynyt huumausainerikokseen tai huumausaineen käyttörikoksen lisäksi muihin rikoksiin, puhuttelu on yleensä tarkoituksenmukaista järjestää vain siinä tapauksessa mikäli henkilöön voidaan soveltaa toimenpiteistä luopumista kaikista rikoksista. Poliisin tulee kuitenkin näissäkin ta-

¹² Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010) 33 §

pauksissa antaa hoitoonohjausta ja kannustaa epäiltyä lopettamaan huumausaineiden käyttö.

6 Hoitoonohjaus

Huumausaineen käytöstä voidaan jättää syyte nostamatta ja rangaistus tuomitsematta¹³, jos tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon¹⁴. Poliisi antaa huumausaineen käyttäjälle aina hoitoonohjausta, tukee tätä hoitoon hakeutumisessa sekä osoittaa mistä hoitoapua on paikkakunnalla saatavissa. Arvioinnin varsinaisesta hoitotarpeesta tekee terveydenhuollon ammattilainen. Hoidon tavoitteena on saada huumausaineen käyttäjä lopettamaan huumausaineiden käyttö. Mikäli huumausaineiden kysyntää saataisiin rajoitettua, olisi tämä omiaan vaikuttamaan vähentävästi myös huumausaineiden tarjontaan sekä huumausaineiden käyttöön liittyvään oheisrikollisuuden määrään, sillä tutkimusten mukaan huumausaineiden käyttäjät syyllistyvät usein myös muihin rikoksiin.

Suoritetusta hoitoonohjauksesta kirjataan tiedot poliisiasiantietojärjestelmään lisäämällä asiaa koskevaan rikosilmoitukseen nimike ”Huumausaineen käyttäjän hoitoonohjaus”. Ilmoituksen selostusosaan kirjataan lyhyesti hoitoonohjauksen sisältö, esimerkiksi:

XX XX kerrottiin asian selvittelyn yhteydessä että henkilö voi olla yhteydessä kunnan X A-klinikkaan ja annettiin asiaa koskeva esite. XX katsoi, ettei ole riippuvainen huumausaineista ja ilmoitti, ettei tarvitse hoitoa.

Tai:

XX XX kerrottiin asian selvittelyn yhteydessä että henkilö voi olla yhteydessä kunnan X A-klinikkaan ja annettiin asiaa koskeva esite. XX ilmoitti haluavansa katkolle ja kertoi hakeutuvansa hoitoon.

Poliisin on paikkakuntakohtaisesti yhteistyössä syyttäjän, päihdehuollon ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sovittava menettelytavoista, joilla voidaan edistää riskiryhmiin kuuluvien varhaista hoitoon tai tukipalveluihin hakeutumista ja ehkäistä käyttörikokseen syyllistymisen uusiutumista. Tavoitteena on luoda kiinteänä viranomaisyhteistyönä toimiva puuttumis- ja hoitoonohjausjärjestelmä. Päihdehuoltolain¹⁵ mukaan kunnan on huolehdittava tarpeenmukaisen päihdehuollon järjestämisestä.

¹³ Rikoslaki 50 luku 7 §

¹⁴ SosMA hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa (290/2002), jonka mukaan. Hyväksyttävän hoidon yhtenä kriteerinä on asetuksen 4 §:n mukaan se, että hoitoa annetaan A-klinikalla, nuorisoasemalla, kuntoutuslaitoksessa, sosiaalisairaalassa tai vastaavissa päihdehuollon erityishoitoyksiköissä sekä kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) ja sosiaalihuoltolaissa (1201/2014) tarkoitettussa toimintayksikössä.

¹⁵ Päihdehuoltolaki (41/1986) 3 § 1 momentti

7 Huuhausaineen tunnistaminen

Sakko- tai rangaistusvaatimuksen tiedoksiantaminen edellyttää, että epäillyllä ollut aine tunnistetaan huuhausaineeksi. Aine tulee tunnistaa koostumuksensa tai pikatesterin perusteella epäillyn mainitsemaksi huuhausaineeksi. Huuhausaineiden käsittelyssä tulee huomioida työturvallisuus ja tarkoituksenmukainen suojavaatetus.

Jos epäilty kiistää aineen olevan huuhausainetta, eivätkä poliisin käytössä olevat pikatesterikään tunnista ainetta huuhausaineeksi, aine lähetetään keskusrikospoliisin rikostekniseen laboratorioon tutkimuksia varten.

Huuhausaineen tunnistamiseen liittyvät tiedot merkitään sakko / rangaistusvaatimukseen.

8 Pakkokeinoista

Huuhausaineen käyttörikoksen selvittämisen johdosta suoritettavilla etsinnöillä¹⁶ voidaan löytää huuhausaineiden käyttöön liittyviä välineitä ja huuhausaineita. Etsinnät voivat antaa merkityksellistä tietoa mm. oman käytön laajuudesta sekä huuhausaineen levitysorganisaatiosta ja levittämiseen liittyvistä seikoista. Huuhausaineiden maahantuonti ja levitys on järjestäytyntä rikollista toimintaa, johon voidaan päästä kiinni juuri etsintöjen suorittamisen kautta¹⁷.

Muita tyypillisiä huuhausaineen käyttörikoksen yhteydessä kyseeseen tulevia pakkokeinoja ovat henkilötarkastus ja -katsastus¹⁸.

Pakkokeinojen käytön harkinnassa tulee huomioida pakkokeinolaissa mainitut suhteellisuus- ja kohtuullisuusperiaatteet¹⁹.

9 Huuhausaineen takavarikko

Rikoksesta epäillyn hallusta tai asiaan liittyen muuten löydetty huuhausaineet ja niiden käyttövälineet takavarikoidaan. Tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi myyntipakkauksissa olevia neuloja tai ruiskuja ei tule lähtökohtaisesti takavarikoida, ellei siihen ole erityistä tutkinnallista syytä.

Takavarikoitu huuhausaine hävitetään todistettavasti päällystön kuuluvan poliisimiehen päätöksellä²⁰. Huuhausaine tai osa siitä on kuitenkin säilytettävä niin kauan kuin sitä mahdollisesti tarvitaan oikeudenkäynnissä todisteena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää takavarikoiden asianmukaiseen kirjaamiseen Patjaan mukaan lukien niiden lopetusmerkintöjen ajantasaisuus.

¹⁶ Pakkokeinolain 8 luvun 1 § määritellyt: yleinen kotietsintä, erityinen kotietsintä, paikanetsintä sekä pakkokeinolain 8 luvun 20 § määritelty laite-etsintä

¹⁷ Huom. Poliisihallituksen ohje Paikkaan kohdistuva etsintä, POL-2015-205

¹⁸ Pakkokeinolaki 8 luku 31 § ja 32 §

¹⁹ Pakkokeinolaki 1 luku 2 § ja 3 §

²⁰ Huuhausainelaki (373/2008) 44 §

10 Rattijuopumus ja huumausaineen käyttörikos

Mikäli henkilön epäillään kuljettaneen ajoneuvoa huumausaineen vaikutuksen alaisena, kirjataan poliisiasiantietojärjestelmään sekä rattijuopumus että huumausaineen käyttörikos. Esitutkinnassa huumausaineen käyttörikos ja rattijuopumus tutkitaan rikostunnusmerkistöjensä mukaisesti²¹.

Poliisiylijohtajan sijaisena,
Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Teemu Saukoniemi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 17.12.2018 klo 10:30. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Liitteet

Liite 1 Taulukko sakkomenettelyä varten

Jakelu

Poliisin yksiköt

Tiedoksi

Poliisihallituksen yksiköt
Sinetti-kirjasto/Esikunta
Sisäministeriön poliisiosasto
Ahvenanmaan poliisiviranomainen
Rajavartiolaitos
Tulli
Valtakunnansyyttäjänvirasto

²¹ Poliisihallituksen ohje Huumausaineiden käytön valvonta tieliikenteessä, 2020/2013/4894

28.04.2023

POL-2023-24736

Jakelun mukaan

Poliisihallituksen kirje POL-2023-24736, 23.2.2023

Ohjetaulukko sakkomenettelyä varten huumausaineen käyttörikoksissa

1 Taulukon käyttämisestä

Poliisihallitus on yhdessä valtakunnansyyttäjän toimiston kanssa tarkentanut ohjetaulukkoa vähäisenä pidettävistä huumausainemääristä eri aineluokkien kohdalla. Ainemäärien tarkentaminen perustuu korkeimman oikeuden 21.2.2023 antamaan ennakkopäätökseen KKO:2023:12, jossa on otettu kantaa rikoslain 50 luvun 2 a §:ssä tarkoitettuun huumausaineen vähäiseen määrään.

Kirjeen liitteenä oleva taulukko soveltuu kaikkiin huumausaineen käyttörikoksen teko tapoihin; huumausaineen käyttöön, huumausaineen hallussapitoon omaa käyttöä varten ja huumausaineen hankkimisen yritykseen omaa käyttöä varten. Jos kysymys on jatkuvasta ja pitkäaikaisesta huumausaineen käytöstä, jo käytetyn huumausaineen määrä voi nousta huomattavasti suuremmaksi kuin taulukkoon kirjatut määrät. Kysymys on tästä huolimatta huumausaineen käyttörikoksesta ja päiväsakkojen lukumäärä määräytyy jatkuvan käytön liukuman mukaisesti.

Taulukossa huumausaineet on jaoteltu kolmeen luokkaan 1 - 3. Lievimmin rangaistavaan luokkaan 1 kuuluvat mm. kannabistuotteet, keskimmäiseen luokkaan 2 amfetamiini johdannaisineen, LSD ja alfa-PVP, ja ankarimpaan luokkaan 3 heroini ja kokaiini. Tämä eri huumausainetyyppien rangaistusluokitus on johdonmukaisessa linjassa huumausainerikoksia ja törkeitä huumausainerikoksia koskevan vakiintuneen oikeuskäytännön kanssa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen teoreettisessa lausunnossa huumausaineeksi luokiteltavat lääkkeet on luokiteltu vastaavalla tavalla kolmeen luokkaan.

Aineiden vaarallisuus voi kuitenkin vaihdella myös luokkien sisällä ja tapauskohtaisessa harkinnassa tulee kiinnittää huomiota etenkin teon kohteena olevasta huumausaine-erästä saatavien käyttöannosten määrään. Ennakkopäätöksen KKO:2023:12 mukaan 30 kerta-annosta huumausainetta voidaan lähtökohtaisesti pitää vähäisenä määränä, mutta erittäin vaarallisten huumausaineiden osalta vähäisenä määränä pidettävien käyttöannosten määrä voi olla jonkin verran pienempi.

Liitteen taulukossa olevat merkinnät siitä, mikä on kunkin huumausainetyypin osalta rikoslain 50 luvun 2 a §:ssä tarkoitettu vähäinen määrä, perustuvat tulkintaan lain tarkoituksesta ja havaintoihin 1.9.2001 jälkeiseltä ajalta kertyneestä oikeuskäytännöstä. Kysymys on siis siitä "ylärajasta", jota pienemmät ainemäärät voidaan muidenkin edellytysten täytyessä käsitellä sakkomenettelyssä. Lisätietoa ainekohtaisista käyttöannoksista on saatavissa THL:n lausunnoista sekä KKO:n oikeuskäytännöstä.

Arvioitaessa sitä, voiko kysymys olla omaan käyttöön tarkoitettu määrästä huumausainetta, tulee ottaa huomioon teon olosuhteet. Esimerkiksi ravintolassa, festivaaleilla ja muissa julkisissa tilaisuuksissa useiden käyttöannosten hallussapito antaa aiheen epäillä muutakin kuin omaa käyttöä.

Rikoslain 50 luvun 7 §:ssä tarkoitettu toimenpiteistä luopuminen ei voi perustua pelkästään huumausaineen (vähäiseen) määrään, vaan kysymys on aina paitsi määrän myös huumausaineen laadun, käyttötilanteen ja muiden olosuhteiden kokonaisarvostelusta. Tämän vuoksi taulukkoon ei sisälly kannanottoja sakkomenettelyn "alarajasta".

Taulukkoa on aikaisempaan nähden tarkistettu ja tullaan tulevaisuudessa edelleen tarkistamaan sekä huumausaineiden määrien että päiväsakkojen lukumäärien osalta, jos siihen tuomioistuinkäytännön tai muun uuden informaation perusteella on aihetta.

2 Taulukon muutokset

Korkeimman oikeuden päätöksessään KKO:2023:12 antamat seuraavat oikeusohjeet linjaavat huumausaineen käyttörikoksen huumausaineen vähäistä määrää koskevaa tunnusmerkistökijää:

"Arvioitaessa omaan käyttöön hankitun huumausaineen määrän vähäisyyttä on perusteltua lähteä siitä, että huumausaineen käyttäjä voi tyypillisesti hankkia huumausainetta selvästi kerta-annosta suuremman määrän lähiaikana tulevaa käyttöä varten. Huomioon ottaen myös edellä lausutun Korkein oikeus katsoo, että **30 kerta-annosta huumausainetta voidaan lähtökohtaisesti pitää vähäisenä määränä** ennen huumausaineen vaarallisuuden ja käyttäjän tottumuksen huomioon ottamista."

"**Erittäin vaarallisten huumausaineiden osalta vähäisenä määränä pidettävien käyttöannosten määrä voi olla jonkin verran pienempi kuin muiden huumausaineiden osalta.** Huumausaineen hallussapitäjän tottumuksella huumausaineiden käyttöön voi olla vähäinen merkitys huumausaineen vähäistä määrää arvioitaessa."

"Vähäistä määrää arvioitaessa ei ole perusteltua ottaa lähtökohdaksi huumausaineen yhteenlaskettua määrää koko tekoajalta, vaan **lähtökohdaksi on otettava se määrä huumausainetta, jonka tekijä on kerralla pitänyt hallussaan.**"

Nämä oikeusohjeet on huomioitu taulukon vähäisten määrien rajoissa.

Poliisihallitus on antanut ohjeen POL-2018-49612 menettelystä huumausaineen käyttörिकosta koskevissa asioissa. Ohje on voimassa 31.12.2023 saakka ja se tullaan päivittämään vuoden 2023 aikana. Nyt päivitetty taulukko tulee olemaan ohjeen liitteenä. Ohjetaulukkoa päivitetään ja täydennetään tarvittaessa.

Kirjeen ruotsinkielinen käännös toimitetaan myöhemmin.

Poliisiylitarkastajan sijaisena,
Poliisitarkastaja

Kimmo Ulkuniemi

Poliisitarkastaja

Kari Siivo

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.04.2023 klo 12:49. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Liitteet	Liite 1 Taulukko sakkomenettelyä varten
Jakelu	Poliisiyksiköt Ahvenanmaan poliisiviranomainen
Tiedoksi	Poliisihallitus / poliisitoimintayksikkö Sisäministeriön poliisiosasto Valtakunnansyyttäjän toimisto Tulli Rajavartiolaitos

Luokka	Huumausaine	Vähäinen määrä (enintään)	Käyttöannos, vaikuttava aine	Päiväsakkojen lukumäärä
1. Enintään 30 käyttöannosta Lievä ryhmä lääkkeitä (lääkkeestä ja annoksesta riippuen) (huom. jos lääkkeen vaikuttavan aineen määrä kaksinkertaistuu, kappalemäärä puolittuu)	Kannabis	10 g	n. 0,33 g	Normaalipäiväsakot
	Khat	6 kg	200 g	10 päiväsakkoa
	Ksalol 1 mg	150 kpl	5 mg / 5 kpl	Liukuma
	Rivatriil/Rivotril 2 mg	75 kpl	5 mg / 2,5 kpl	10–15 päiväsakkoa
	Xanor 1 mg	150 kpl	5 mg / 5 kpl	Liukuma, jos jatkuva käyttö
Diapam 5 mg	180 kpl	30 mg / 6kpl	15–20 päiväsakkoa	
Opamox 15 mg	90 kpl	45 mg / 3 kpl		
Tenox 10 mg	120 kpl	40 mg / 4 kpl		
Pregabaliini 75 mg (Lyrica)	240 kpl	600 mg/8 kpl		
2. Enintään 25 käyttöannosta Keskimäinen ryhmä lääkkeitä	Amfetamiini	5 g	0,2 g	Normaalipäiväsakot
	Amfetamiinin johdannaiset (mm. ekstaasi/MDMA)	25 kpl	1 tabletti	15 päiväsakkoa
	MDMA kide	5 g	n. 0,2 g	Liukuma
	alfa-PVP/alfa-PHP	1 g		10–20 päiväsakkoa
	Gamma (GHB)	250 ml / 50 g	10 ml / 2 g	Liukuma, jos jatkuva käyttö
	LSD	25 kpl	1 lappu	20–25 päiväsakkoa
	Subutex 8 mg	6 kpl	2 mg	
Panacod 500/30 mg	100 kpl	120 mg / 4 kpl		
3. Enintään 20 käyttöannosta Ankaru ryhmä lääkkeitä	Heroiini	1 g	0,05 g	Normaalipäiväsakot
	Kokaiini	2 g	0,1 g	20 päiväsakkoa
	Oxycontin 40 mg	20 kpl	40 mg / 1 kpl	Liukuma
	Oxycontin 80 mg	10 kpl	40 mg / 0,5 kpl	10–25 päiväsakkoa
				Liukuma, jos jatkuva käyttö
			20-30 päiväsakkoa	

Vähäistä määrää laskettaessa on otettava huomioon lääkkeen vaikuttavan aineen määrä. Jos vaikuttavan aineen määrä kaksinkertaistuu, kappalemäärä puolittuu. Esim. Rivotril 1 mg = 150 kpl ja Rivotril 2 mg = 75 kpl. Diapam 5 mg = 180 kpl ja Diapam 10 mg = 90 kpl.

2 (2)

1. KKO:n 2023:12 ratkaisun mukaan **30 kerta-annosta huumausainetta voidaan lähtökohtaisesti pitää vähäisenä määränä** ennen huumausaineen vaarallisuuden ja käyttäjän tottumuksen huomioon ottamista.
2. **Erittäin vaarallisten huumausaineiden osalta vähäisenä määränä pidettävien käyttöannosten määrä voi olla jonkin verran pienempi kuin muiden huumausaineiden osalta.** Huumausaineen hallussapitäjän tottumuksella huumausaineiden käyttöön voi olla vähäinen merkitys huumausaineen vähäistä määrää arvioitaessa.
3. Vähäistä määrää arvioitaessa on **lähtökohdaksi otettava se määrä huumausainetta, jonka epäilty on kerralla pitänyt hallussaan** (ei yhteenlaskettua määrää koko tekoajalta).